

**Kazan
Federal**

KASBIY PEDAGOGIK MAHORAT: ILG'OR TAJRIBALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО: ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

PROFESSIONAL PEDAGOGICAL SKILLS: ADVANCED PRACTICES AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

**XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
ILMIY MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI
2025 yil 12-13 may**

Guliston– 2025

**OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**GULISTON DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTIDA**

KASBIY PEDAGOGIK MAHORAT: ILG'OR TAJRIBALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

**ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ
МАСТЕРСТВО: ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ**

**PROFESSIONAL PEDAGOGICAL SKILLS: ADVANCED
PRACTICES AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT**

**XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
ILMIY MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI
2025 yil 12-13 may**

Guliston– 2025

“Kasbiy pedagogik mahorat: ilg‘or tajribalar va rivojlanish istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasiya maqola va tezislar to‘plami. 2025 yil 12 may. – 610 b. Konferensiya ilmiy maqola va tezislar to‘plami GDPI rasmiy saytida (www.gspi.uz) Google Scholar tizimiga bog‘langan holda e‘lon qilinadi.

Ushbu ma‘ruzalar to‘plami o‘zida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning “2022 — 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” Farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli farmonida belgilangan vazifalar oliy ta‘lim samaradorligini oshirishda olib borilayotgan ishlar natijalarini amaliyotga tatbiq etishga bag‘ishlangan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalarini mujassam etgan.

Konferensiya kun tartibiga kiritilgan masalalarning yechimidan ko‘zlangan maqsad oliy ta‘lim tizimida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar, uzluksiz ta‘lim tendensiyalari va zamonaviy yondoshuvlar, raqamli ta‘lim muxitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish masalalari, pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirishda ilg‘or xorij tajribalaridan foydalanish, uzluksiz ta‘lim tizimida samaradorlikni oshirishning psixologik imkoniyatlarni takomillashtirish, ilg‘or xorijiy tajribalarni milliy ta‘lim-tarbiya tizimiga tatbiq etish, tizimli o‘rganish, tahlil qilish hamda ularning yechimi yuzasidan innovatsion va texnologik g‘oyalar bilan fikr almashadigan muloqot markazlariga aylantirish va bu borada professor-o‘qituvchilar tashabbuskorligini oshirish masalalariga jamoatchilik diqqatini qaratishdan iboratdir.

To‘plamdan qo‘llanma sifatida pedagogik ta‘lim yo‘nalishida tahsil olayotgan bakalavr va magistratura bosqichidagi talaba-mutaxassislar, uzluksiz ta‘lim tizimning barcha tizimida faoliyat yuritadigan o‘qituvchilar, tadqiqotchilar, shu sohada faoliyat yuritayotgan mutaxassislar foydalanishlari mumkin.

To‘plam tahrir hay‘ati qarori bilan chop etishga tavsiya etilgan.

Tahrir hay‘ati raisi:

Karshibayev J.X.- Guliston davlat pedagogika instituti
rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

Mas’ul muharrir – p.f.f.d, dotsent Nurumbekova Y.A.

Tahrir hay‘ati:

Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent Ayaqulov N.A.

Pedagogika fakulteti dekani, dotsent Boymatov N.M

pedagogika fanlari nomzodi, dotsent Ergashev R.N.

pedagogika fanlari nomzodi, dotsent Isayeva G.P.

psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent Shukurova U.U

psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent Nazarova O.T.

pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent Xidirova M.Q.

pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent Kurbonova G.B.

Texnik muharrir:

Mansurova O.

Dizayner:

Mamarasulov S.

Mazkur to‘plamga kiritilgan maqola va ma‘ruza tezislarida keltirilgan ma‘lumotlar hamda statistik ma‘lumotlarning haqqoniyligi uchun mualliflar mas’uldirlar.

© - **Guliston davlat pedagogika instituti, 2025**

**GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI REKTORI
BIOLOGIYA FANLARI DOKTORI, PROFESSOR
J.X.KARSHIBAYEVNING**

KIRISH SO'ZI

Assalomu alaykum, konferensiya ishtirokchilari, mehmonlar va qadrli ustozlar!

Bugungi konferensiyada uzluksiz ta'lim tizimida o'quv yilining oxirgi oyi davom etayotgan bo'lishiga qaramasdan tashrif buyurgan va masofadan turib o'zining qimmatli vaqtini ayamadan ishtirok etayotgan kasbdoshlar, hamkorlarimiz, xususan xorijdan tashrif buyurgan va masofadan turib ishtirok etayotgan professor-o'qituvchilarga o'zimizning minnatdorchiligimizni bildiramiz.

Bugun jahonda ro'y berayotgan globallashuv jarayoni talabalarning bilish faoliyatiga qo'yiladigan kuchli talablar talabalarning tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishni talab qilmoqda. "4K: kritik tafakkur, kreativlik, kommunikatsiya, kolloboratsiya" ko'nikmalari butunjahon iqtisodiy forumida taqdim yetilgan ta'lim modelining asosiy g'oyasi hamda ta'lim tizimida yksak natijalarni ko'rsatib kelayotgan rivojlangan davlatlarda shu kompetensiyalarning hayotiy zaruratga aylanganligini ko'rsatib beradi. Bu esa, talabalar tafakkurini rivojlantirish, faoliyatini ongli tahlil qilish, loyihalashtirish, ijodiy qobiliyatlarini namoyon etishga shart-sharoitlar yaratish asosida mahoratli, kreativ fikrlaydigan pedagoglarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlanishning samarali texnologiyalarini ishlab chiqish zaruriyatini yuzaga keltiradi.

XXI asr fan-texnika, axborotlashtirish asri bo'lishligi bilan bugungi jadallashib borayotgan ilm-fan yutuqlari kechagi oldimizga qo'yilgan rejalarning natijasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Hozirgi paytda dunyo miqyosida, xususan O'zbekistonning ijtimoiy taraqqiyotini yangi bosqichiga ko'tarilgani isbot talab etilmaydigan haqiqatga aylandi. Har qadamda yangilanish, ilm-fan yutuqlaridan samarali foydalanish, tasavvur qilish qiyin bo'lgan kashfiyot va bunyodkorlik na'munalari ko'z o'ngimizda paydo bo'lmoqda. Bu o'zgarishlar uchinchi uyg'onish davri imkoniyati sifatida tan olinmoqda. Ayniqsa, dunyo taraqqiyoti shiddati, unda kechayotgan voqealar rivoji barcha sohalar kabi ta'lim-tarbiya jarayoniga ham yangicha yondashuv, innovatsiyalarni tatbiq etishni taqozo etadi.

Bunday sharoitda jamiyat a'zolarining savodxonligi, bilimdonligi, aql-idrokining yuqori darajada bo'lishi katta ahamiyatga ega. Shu maqsadda yoshlarga beriladigan ta'lim-tarbiya tubdan isloh qilinmoqda. Innovatsion texnika va texnologiyalardan samarali foydalanish, axborot kommunikatsiya vositalarini qo'llash, eng kam vaqt va kuch sarflagan holda ulkan natijalarni qo'lga kiritish chora-tadbirlari amalga oshirilmoqda. Ayniqsa mutaxassis kadrlar tayyorlashga bo'lga ehtiyoj kun sayin ortib bormoqda. Mamlakatimizda oliy ta'lim tizimi misli ko'rilmagan darajada rivojlanish bosqichiga ko'tarildi. Son va sifat jihatidan mavjud ehtiyojlarni qondirish imkoniga ega bo'lmoqda. Bu yo'nalishdagi yutuqlar oliy o'quv

yurtlarida faoliyat yuritayotgan professor-o'qituvchilarning boy tajribalari va yuksak mahoratlari har taraflama bog'liq ekanligi ayni haqiqat hisoblanadi.

O'qituvchining muntazam o'z ustida ishlashi, kasbiy-pedagogik saviyasini rivojlantirib borishi, uzluksiz malakasini oshirishi davlat tomonidan qo'yilgan ijtimoiy buyurtma hisoblanadi.

O'qituvchi bir kun o'z ustida ishlamasa, maxsus tayyorgarlik ko'rmasa, unda o'qituvchilik mahorati so'na boshlaydi. Har bir o'tiladigan darsga, ta'lim-tarbiyaviy mashg'ulotga, ma'naviy-ma'rifiy tadbirga alohida tayyorgarlik ko'rilishi zarur. Bajariladigan ishning mazmun-mohiyatidan kelib chiqqan holda metodlar tanlanadi, vositalar tayyorlanadi, qanday shaklda va tartibda o'tkazishga aniqliklar kiritiladi. Bir so'z bilan aytganda, pedagogik jarayonning samarali bo'lishiga zamin hozirlanadi. Buning uchun o'qituvchi mukammal kasbiy-pedagogik tayyorgarlikka ega bo'lgan, mahorat qirralarini to'la egallangan, yoshlarga bilim berish va tarbiyalash metodikasini o'zlashtirgan bo'lmog'i kerak. Hozirgi raqamli ta'lim muhitida o'qituvchilar innovatsion texnologiyalar va suniy intellektni nazariy va amaliy asoslarini bilishi, amaliy faoliyatida ulardan samarali foydalana olishi talab etilmoqda. Ayniqsa, bu oliy ta'lim muassasalarida yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim tizimida dolzarb sanalgan pedagogik mahorat hozirgi paytgacha kelib bir necha bor ortiq bo'lishi hayotiy ehtiyojga aylandi.

Birinchidan, o'quvchi-yoshlarga ta'lim-tarbiyani yuqori darajada berish, kasbiy va shaxsiy fazilatlarni tarkib toptirish bo'lsa; ikkinchidan, pedagogik va axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan ustalik bilan foydalanish, ko'zlangan natijani qo'lga kiritish; uchinchidan, yangilikka intiluvchan, innovatsiyalarni qo'llaydigan, o'zi yangiliklar yaratadigan ijodkor va bunyodkor bo'lishi talab etiladi.

O'qituvchi barkamol avlod ta'lim-tarbiyasi uchun javobgar shaxs bo'lib, nafaqat ma'naviy-axloqiy madaniyati bilan atrofdagilarga o'rnak bo'lishi, shu bilan birga, pedagogik mahoratini ham namoyon eta olishi, yetuk o'qituvchi sifatida malakali kadrlarni tayyorlash ishiga o'zining munosib hissasini qo'shishi zarur.

Pedagogik mahoratga ega bo'lish, o'qituvchi uchun ta'lim-tarbiya samaradorligini ta'minlovchi zamin bo'libgina qolmasdan, ayni vaqtda uning jamiyatdagi obro'-e'tiborini ham oshiradi, o'quvchilarga unga nisbatan hurmat yuzaga keladi. Kasbiy mahoratni oshirish yo'lida amaliy harakatlarni tashkil etish pedagogik faoliyatda yo'l qo'yilgan yoki qo'yilayotgan xatolardan holi bo'lish, o'quvchilar, hamkasblar hamda ota-onalar bilan munosabatda muvaffaqiyatlarga erishish imkoniyatini yaratadi.

O'z davrlarida Abu Nasr Forobiy, Yusuf Xos Hojib, Sa'diy Sheroziy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Husayn voiz Koshifiy, Abdulla Avloniy va boshqalar o'z asarlarida o'qituvchilik kasbi, uning mashaqqatlari, shuningdek, o'qituvchi shaxsida aks etishi zarur bo'lgan sifatlar xususida qimmatli ma'lumotlarni o'z asarlarida bayon qilishgan.

Binobarin, pedagogik jarayonning mohiyatini anglamagan, bolaga nisbatan chuqur hurmatda bo'lmagan o'qituvchi ta'lim-tarbiya samaradorligi va inson kamolotini ta'minlovchi fikrga ham ega bo'lolmaydi. Yuksak pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchi bolani tushuna olishi, unga insbatan insonparvar munosabatda bo'lishi, har qanday pedagogik vaziyatni to'g'ri baholashi, yuzaga kelishi ehtimoli

bo'lgan ziddiyatlarni o'z vaqtida bartaraf etishi, pedagogik faoliyatda hamisha ilg'orligi, jamiyat taraqqiyoti hamda pedagogik jarayonda o'quvchilar ongiga singdirilayotgan ezgu g'oyalarni hayot bilan bog'lay olishi lozim..

O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonunda belgilangan vazifalarni amalga oshirish jarayonida o'qituvchining pedagogik mahorati muhim rol o'ynaydi. Komil inson va yetuk malakali mutaxassis maxsus tashkil etilgan pedagogik faoliyat jarayonida shakllanar ekan, ushbu jarayonda o'qituvchilarning o'rni beqiyosdir.

Shu nuqtai nazardan bugungi "Kasbiy pedagogik mahorat: ilg'or tajribalar va rivojlanish istiqbollari" nomli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya mavzusi dolzarb ahamiyatga ega. Binobarin, unda ko'tarilayotgan masalalar respublikamiz oliy ta'lim tizimining yutuq va kamchiliklarini muhokama qilish asosida uni isloh qilish yo'nalishlarini belgilash, xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlarning reytingida birinchi 500 o'rindan joy egallash, xalqaro tajribadan kelib chiqib, oliy ta'limning ilg'or standartlarini joriy etish hamda ta'lim va ilm-fan texnologiyalarini jalb etish, oliy ta'lim mazmunini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'lim muassasalaridagi muammo va kamchiliklarni tizimli o'rganish, tahlil qilish hamda ularning yechimi yuzasidan innovatsion va texnologik g'oyalar bilan fikr almashadigan muloqot markazlariga aylantirish hamda bu borada professor-o'qituvchilar tashabbuskorligini oshirish oliy ta'lim muassasalari akademik mustaqilligini ta'minlashga oid muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan.

Konferensiyaning asosiy maqsadi oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar, ta'lim-tarbiya jarayonida yangi yondoshuvlarni joriy etilishi, ta'lim sifatini yuqori bosqichga ko'tarish, o'qitishning tashkiliy shakllarini takomillashtirish, uzluksiz ta'lim tendensiyalari va zamonaviy yondoshuvlarni, raqamli ta'lim muhitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish masalalari, pedagogik mahorat va tarbiya pedagogikasini rivojlantirishda ilg'or xorij tajribalaridan foydalanish, uzluksiz ta'lim tizimida samaradorlikni oshirishning psixologik imkoniyatlarni tahlil qilish, ilg'or xorijiy tajribalarni milliy ta'lim tizimida tatbiq etish, ta'lim jarayoni ustidan samarali jamoatchilik nazoratini o'rnatish, oliy ta'lim muassasalaridagi muammo va kamchiliklarni tizimli o'rganish, tahlil qilish hamda ularning yechimi yuzasidan innovatsion va texnologik g'oyalar bilan fikr almashadigan muloqot markazlariga aylantirish va bu borada professor - o'qituvchilar tashabbuskorligini oshirish masalalariga jamoatchilik diqqatini qaratishdan iboratdir.

Bu borada konferensiyada ishtirok etayotgan barcha ma'ruzachilarga, chiqish qiladigan professor-o'qituvchilar, amaliyotchi-mutaxassislar va ilmiy izlanuvchilarga muvaffaqiyat tilagan holda anjumanni ochiq deb, e'lon qilaman. E'tiborlaringiz uchun rahmat!

J.X.Karshibayev, biologiya fanlar doktori, professor

PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK KOUCHING SHAKLLARI

Kabulova S. E., GDPI o'qituvchisi

Mamaraimov A. K., Boyovut tumani №29 maktab direktori

E-mail: Sanobarkabulova56@gmail.com

Annotatsiya. Tezida Behaviorizm paydo bo'lgandan so'ng, insoniyat insoniy xulq-atvori ichki hodisalar va atrof-muhit omillari o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirlar bilan boshqariladi deb taxmin qila boshlanishi aytiladi..Bu fikrlar asosan ijtimoiy-kognitiv yo'nalishning asosini tashkil etishi shaxsiyat nazariyasida o'z ifodasini topgan deb talqin qilinadi.

Kalit so'zlar. kognitiv, ijtimoiy omillar, xulq-atvor, determinantlar, kontseptsiya, nazariy g'oyalar, modellar, imtiyozlar, obyektiv haqiqat, falsafiy tamoyillar.

Annotation. The thesis states that after the emergence of Behaviorism, humanity began to assume that human behavior is governed by complex interactions between internal events and environmental factors. It is argued that these ideas are mainly reflected in the theory of personality, which forms the basis of the social-cognitive approach.

Key words. cognitive, social factors, behavior, determinants, concept, theoretical ideas, models, preferences, objective knowledge, philosophical principles.

Ijtimoiy-kognitiv yo'nalishning vakillari Albert Bandura va Julian Rotter.

Ularning har biri nazariyasi radikal harakatchilardan sezilarli darajada farq qiladi, ammo bu yondashuvni tavsiflovchi qat'iy ilmiy va eksperimental metodologiyani saqlaydi.

Bandura, insonning psixologik faoliyatining uch guruh omillari orasida uzluksiz ta'sir o'tkazish orqali yaxshiroq tushunilganligi bilan izohlanadi:

1. Xulq-atvor;
2. Kognitiv;
3. Atrof muhit.

Banduraning nuqtayi nazari bo'yicha, odamlar o'zlarining kognitiv qobiliyatlariga ega bo'lib, ular voqealarning paydo bo'lishini taxmin qilishlari va ularning kundalik hayotiga ta'sir o'tkazish usullarini yaratishga imkon beradi. U o'zaro ta'sirchanlik prinsipi nuqtayi nazaridan xatti-harakatlarini hisobga oldi, ya'ni predispozitsiya qiluvchi omillar va vaziyatlar omillarning o'zaro bog'liq sabablari hisoblanadi.

Kuzatuv orqali o'rganishning asosiy jihatlari. 1. O'rganishni o'rganish uchun kuzatuvchi modeldagi asosiy masalalarga e'tibor berish kerak. Modelga e'tiborni qaratadigan omillar quyidagilardan iborat: a) xatti-harakatlarning oqibatlarining omili muhim ahamiyatga ega. Agar xatti-harakatlaringiz taqdirlansa, taqlid jazosidan ko'ra ko'proq bo'lishi mumkin. Shunday qilib shaxsiy xatti-harakatlarning kuchli belgilanishi - boshqalarning xatti-harakatining kuzatiladigan oqibatlari; b) omillar ham muhim - yoshi, ijtimoiy mavqeyi, jinsi, samimiyati, modelning malakasi; c) kuzatuvchining xarakteristikalar. Modelga bog'liq bo'lgan xatti-harakatlar yuqori darajada qaram bo'lgan bolalarga katta ta'sir ko'rsatadi.

2. Xatti-harakatlar modelini kuzatish faqat kuzatuvchining eslatgan taqdirda ta'sir qiladi. Xatto xotirada saqlanadi va keyin ikkita ichki vakolatli tizim yordamida amalga oshiriladi: a) ma'jusi kodlash - kuzatilgan vaqtda, hissiyotlarni o'rganish jarayonida ko'rilgan narsalarning nisbatan qat'iy ko'rinishlari paydo bo'ladi. O'tgan

hafta kechki ovqatim bilan tanishgan do'stimning rasmini ko'ring, faoliyat turi (velosipedda otish). b) kuzatilgan hodisalarni og'zaki kodlash. Inson o'zidan o'zi takrorlashi mumkin bo'lgan modelni amalga oshirishi mumkin.

3. Dvigatel reproduktiv jarayonlari - ramziy ravishda xotirada kodlangan ma'lumotlarning harakatga aylanishi. Murakkab vosita harakatlarida o'rganish xatti-harakatlar modelini ko'p marta takrorlash orqali takomillashtirish orqali amalga oshiriladi.

4. Motivatsion jarayonlar kuzatilgan xatti-harakatlarga yoki shaxsning xulq-atvoriga ta'sir qilish xususiyatlarini belgilaydi.

Banduraning fikricha, mustahkamlash ta'limning muhim tarkibiy qismi emas. Biroq, takomillashtirish ko'pincha o'rganishga hissa qo'shadi. Kuzatuv yo'li bilan o'rganishda mustahkamlashning rolini o'rganish, Banduraning mustahkamlashning bilim yo'nalishini ta'kidlaydi. Bandura haqiqiy ijtimoiy muhitga o'xshash eksperimental vaziyat sharoitlariga kirishga urindi.

Shaxsiyat nazariyasidagi ilm-fan tarzi intellektual va ruhiy jarayonlarning odamlarning xulq-atvoriga ta'sirini ta'kidlaydi. Bu tendensiya inson shaxsan o'zi bilan samarali muloqot qilish uchun shaxsiy tajribalarini o'rganib, tushunishga, va boshqarishga intiladigan tadqiqotchidir. haxsiyat har doim haqida gaplashadigan narsadir ("U bunday buyuk shaxs!" Yoki "Uning shaxsi bu ish uchun mukammaldir!") Bo'lsa-da, psixologlar bir xil ta'rifga mutlaqo rozi bo'lmaydilar, deb ajablanishingiz mumkin aniq shaxsni tashkil etadigan narsalar.

Shaxsiyat odatda insonni o'ziga xos bo'lgan fikr, his-tuyg'ular va xulq-atvorning xarakterli naqshlari bilan tasvirlanadi. Boshqa so'zlar bilan aytganda, bu sizni nima qiladi!

Jorj Kelly bu yo'nalishning asoschilaridan edi. U kognitiv jarayonlarning muhimligini ta'kidlab, ularni inson faoliyati bilan bog'liq asosiy xususiyat sifatida ko'rdi. Kelly insonni nafaqat tirishqoqlik bilan javob beruvchi passiv organizm deb, balki olimning o'tmish tajribasiga asoslangan va kelajak haqidagi taxminlarni keltirib chiqaradigan xulosalar sifatida baholadi. 1955-yilda paydo bo'lgan Jorj Kelly nazariyasi o'z vaqtidan ancha oldin bo'lgan.

Kellyning falsafasiga asoslanadigan konstruktiv alternativ odamlarga hayotimizda odatiy turga muqobil tanlash imkoniyatini beradi. Ilohiyotshunos sifatida konstruktiv alternativizm «dunyodagi barcha zamonaviy sharhni qayta ko'rib chiqish yoki almashtirishni talab qiladi». Hech narsa muqaddasdir va hech narsa o'chmas iz qoldirmaydi. Odamlar boshqa tomondan dunyoga qarashsa, hamma narsa o'zgaradi. Kelly dunyoda shunday bir narsa yo'qligini ta'kidlamogda: "Ikki fikr bo'lishi mumkin emas". Insonning haqiqatga bo'lgan munosabati har doim talqin qilishning mohiyatidir.

Kellyga ko'ra, obyektiv haqiqat, albatta, bor, ammo boshqalar buni boshqacha tushunishadi. Shuning uchun, hech narsa doimiy yoki oxirgi emas. To'g'ri, go'zallik singari, faqat inson ongida mavjud. Faktlar va hodisalar (barcha inson tajribasi kabi) faqat insoniy fikrlashda mavjud bo'lganligi sababli ularni tushuntirishning turli usullari mavjud.

So'ngra, izchil bo'lish uchun inson xatti-harakatlarini tarjima qilishning haqiqiy yoki haqiqiy yo'li yo'q. Biz boshqa odamning, yoki o'zimizning yoki butun

olamning xarakterini tushunishga intilamizmi, biz doimo ongimizga ochiq "konstruktiv muqobil" bor. Bundan tashqari, konstruktiv muqobillik tushunchasi, xatti-harakatlarimiz to'liq aniqlanmaganligini anglatadi. Haqiqiy izohimizni qayta ko'rib chiqishda yoki almashtirishda biz doimo muayyan darajada ozodmiz. Konstruktiv muqobillik shartlariga asoslanib, Kelly shaxsiyat konstruksiyalari nazariyasini yaratdi. Shaxsiyat modelini ishlab chiqishda, Kelly insonning o'xshashligiga tadqiqotchi sifatida asos soldi. Ya'ni, ma'lum bir hodisani o'rganadigan olim singari, har qanday inson hayot haqidagi voqealarni oldindan ko'rishni va boshqarishga harakat qiladigan haqiqat to'g'risida ish farazini keltirib chiqaradi, deb taxmin qiladi.

Kelly, barcha odamlarning olimlar ekanliklarini, ular gipotezani shakllantiradilar va ilmiy tekshirish vaqtida olim sifatida bir xil ruhiy jarayonlarni o'z ichiga olganlarini tasdiqlashadi yoki tasdiqlamaydilar. Shunday qilib, shaxsiy tuzilmalar nazariyasi ilm-fan dunyosi haqidagi yangi g'oyalarni ilgari suradigan uslublar va tartib-qoidalarining kvintessensiyasiga asoslanadi. Ilmning maqsadi - voqealarni prognoz qilish, o'zgartirish va tushunish, ya'ni olimning asosiy maqsadi noaniqlikni kamaytirishdir. Lekin nafaqat olimlar, balki barcha odamlar bunday maqsadlarga egadirlar. Biz barchamiz kelajakni kutish va kutilgan natijalarga asoslangan reja tuzishdan manfaatdormiz. Natijada Kelly insonni olim sifatida tasvirlaydigan shaxsiyatning metaforik xususiyatini ishlab chiqardi. Bir olim kuzatuvlarni rejalashtirish, kuzatib boradigan voqealarni tasavvur qilish uchun farazlar va qurilishlarni quradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Umarov D. "Prakticheskie metodiki kouchinga" (Practical Techniques of Coaching), 2011. (5) Sidorova, E. "Mentalno'e aspekto' kouchinga" (Mental Aspects of Coaching), 2003.
2. Rakhmonov T. "Uzbekskaya filosofiya kouchinga" (Uzbek Philosophy of Coaching), 2007. (7) Sobirov, F. "Tsentrovanie klienta v kouchinge" (Client-Centeredness in Coaching), 2009.
3. Morozov V. "Обучение в процессе коучинга: Российский опыт" (Learning in the Coaching Process: A Russian Experience), 2013.
4. Karimova L. Этика и мораль в узбекском коучинге. (Ethics and Morality in Uzbek Coaching), 2016.

SHAXS SHAKLLANISHIDA QADRIYATLARNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK O'RNI

Nurmuxamedov B. X., Navoiy davlat universiteti
 "Pedagogika" kafedrası o'qituvchisi
 E-mail: nurmuxamedov_bahodir78@list.ru

Annotatsiya. Qadriyatlar jamiyatning poydevori bo'lib, ularning ahamiyati insonlarning axloqiy va ijtimoiy hayotini shakllantirishda, barqarorlikni ta'minlashda, madaniyatni saqlashda va shaxsiy rivojlanishda katta rol o'ynaydi. Quyida qadriyatlarning ahamiyatini hamda uning ijtimoiy-psixologik negizlarini yanada chuqurroq ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar. qadriyat, axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy qadriyatlar, estetik qadriyatlar, diniy qadriyatlar, iqtisodiy qadriyatlar, insoniy qadriyatlar

О ВАЖНОСТИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДЕТЕЙ ВО ВРЕМЯ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ	519
ВЛИЯНИЕ СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ПСИХИКУ РЕБЁНКА	521
O'ZBEKISTON OLIMLARI TOMONIDAN NIKOH VA OILA MUNOSABATLARINING O'RGANILGANLIK HOLATI	523
GENDER ZO'RAVONLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	526
SHAXSNING TUZILISHI OLIMLAR TALQINIDA	529
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СИЛЬНЫХ И СЛАБЫХ УЧЕНИКОВ	532
IJTIMOIIY PSIXOLOGIIYADA INTELLEKT VA AQLIIY TARAQQIIYOTNING TAHLILI	538
STRESS NATIJASIDA KELIB CHIQADIGAN KASALLIKLAR PROFILAKTIKASI	541
YOSHLAR O'RTASIDA DEVIANT XULQ-ATVOR PROFILAKTIKASI.....	544
PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK KOUCHING SHAKLLARI	546
SHAXS SHAKLLANISHIDA QADRIYATLARNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK O'RNI.	548
MAKTAB O'QUVCHILARIDA O'ZINI O'ZI BOSHQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK JIXATLARI.....	552
СОКРАЩЕНИЕ НАСИЛИЯ И МЕРЫ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ	555
BILISH JARAYONLARI HAQIDA PSIXOLOGIK QARASHLAR	559
GENDER TENGLIK VA O'ZINI ANGLASH	561
KIBERBULLING VA ONLAYN TA'QIBNING PSIXOLOGIK OQIBATLARI.....	564
OILA QURISH YOSHIDAGI YOSHLARNING IJTIMOIIY MOTIVATSIYON PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	566
XXI ASR - IJTIMOIIY BORLIQDA YOSHLAR MASALASI.....	568
VA INSON OMILI	568
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TANQIDIY FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH	570
STRESS TUSHUNCHASI VA UNING BOSQICHLARI.....	573
ZAMONAVIIY PSIXOLOGIIYANING PEDAGOGIIKA BILAN UZVIIY BOG'LIQLIGI....	576
TA'LIM TIZIMIDA YANGI TEXNOLOGIIYA VA INNOVATSIYALARDAN FOYDALANISHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK OMILLARI.....	579
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	581
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ЮНОШЕЙ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ.....	584
O'QUVCHILARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI VA ULARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'LLARI.....	587
INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA OTMLARIDA BOSHQARUV XODIMLARINING STRESSNI BOSHQARISHI	588
INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA OTMLARDA BOSHQARUV XODIMLARINING STRESSNI BOSHQARISH VA UNI BARTARAF ETISH IMKONIIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	591